

ARCHEOLOGIENOTA

LIER PAUL KRUGERSTRAAT 99 - 109

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

FODIO
Turnhoutsebaan 277
B-2110 Wijnegem

Marleen Arckens
Jan De Beenhouwer

Inhoud

2. Programma van maatregelen	35
2.1 Gemotiveerd advies	35
2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	36
2.2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen.....	37
2.2.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken	38

2. Programma van maatregelen

2.1 Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen werden geraadpleegd. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat onmiddellijk ten oosten van het projectgebied tijdens een opgraving sporen van bewoning uit de late middeleeuwen aan het licht kwamen. In de onmiddellijke omgeving kwamen ook losse vondsten uit de metaaltijden, laat-Romeinse periode en vroege middeleeuwen aan het licht. Deze wijzen minstens op menselijke aanwezigheid. Door de geplande bouwwerken voorzien van een ondergrondse parkeergarage zal eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden vernield.

Er kan momenteel enkel vooronderzoek zonder ingreep in de bodem worden uitgevoerd. De initiatiefnemer wordt, zoals contractueel bepaald tussen de huidige eigenaren en de initiatiefnemer, pas eigenaar van de percelen na het verlenen van de stedenbouwkundige vergunning. De huidige eigenaren van de verschillende woningen verlenen geen toestemming tot het betreden van de percelen voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek. De woningen zijn allemaal bewoond, de bedrijfsgebouwen aan de Paul Krugerstraat 99A worden nog gebruikt. Het is dus onmogelijk een ingreep in de bodem uit te voeren voorafgaand aan de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning. Daarom wordt voorgesteld om na het verlenen van de stedenbouwkundige vergunning en voorafgaand aan de start van de werken voor de nieuwbouw een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren.

Verder vooronderzoek om vast te stellen of er archeologische sporen aanwezig zijn binnen het projectgebied wordt op basis van de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek noodzakelijk geacht voor het ganse projectgebied. De te onderzoeken zone heeft een oppervlakte van 5488 m² (zie 1.2.4).

Gezien de topografische ligging, het potentieel voor archeologische sporen uit de late middeleeuwen en vroeger, op basis van de historische en archeologische situering, de aard van de te verwachten sporen en de grote verstoringsdiepte van het geplande bouwvolume binnen de te onderzoeken zone, is een ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode. Eventuele sites kunnen op die manier worden gelokaliseerd en geëvalueerd. Proefsleuven geven informatie over de aan- of afwezigheid, de aard, omvang en kwaliteit van het archeologisch erfgoed, geven de relevante archeologische niveaus aan en maken het mogelijk om de kosten in te schatten die gepaard gaan met eventueel vervolgonderzoek.

Andere archeologische vooronderzoeksmethoden als landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering en archeologische boringen zullen weinig tot geen aanvullend resultaat opleveren dat kan leiden tot het beter beantwoorden van de onderzoeksvragen (zie 1.2.4). Eventuele resultaten van deze onderzoeken zullen ook gehaald worden met het proefsleuvenonderzoek. Om deze reden en omwille van het evenwicht tussen de kosten en de baten van het onderzoek wordt enkel een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.

2.2 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

administratieve gegevens

Initiatiefnemer		Kruger bvba, Van Putlei 13, B-2018 Antwerpen Ondernemingsnummer in aanvraag
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Lier
	Deelgemeente	Lier
	Site	Paul Krugerstraat 99 - 109
Kadastrale gegevens		Lier Afd. 2, Sectie C, 456Y, 456K2, 468F, 468E, 468D en 469L
Oppervlakte onderzoeksgebied		5488 m ²
Bounding Box	punt 1 (NO)	x165101,60 y201719,10
	punt 2 (ZW)	x165020,90 y201649,60

aanleiding van het vooronderzoek

zie verslag van resultaten bureaustudie 1.1.3

resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

zie verslag van resultaten bureaustudie 1.1.1 en 1.2 in het bijzonder 1.2.4

2.2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Op basis van de geplande werken, de actuele archeologische voorkennis over het projectgebied en de verwachting ten aanzien van de archeologische waarde wordt de doelstelling van het vooronderzoek met ingreep in de bodem als volgt omschreven: er wordt een archeologische evaluatie uitgevoerd van het volledige projectgebied. Dit houdt in dat archeologisch erfgoed wordt opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd. Verder wordt de impact van de werken op het potentieel aanwezig archeologisch erfgoed bepaald. Ook de mogelijkheid van *in situ* behoud wordt onderzocht en indien dit niet kan worden er aanbevelingen voor vervolgonderzoek en bewaring *ex situ* geformuleerd. Het onderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

Algemeen

- Zijn er archeologische sporen bewaard en wat is de aard van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten bewaard en wat is de aard van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit en gaafheid van de sporen?
- In hoeverre komen de onderzoeksresultaten uit het bureauonderzoek overeen met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht zowel vanuit methodologie als aanpak voor vervolgonderzoek?

Perioden en sites

- In welke periode(n) kunnen de sporen gedateerd worden?
- Zijn er kenmerken die wijzen op de aanwezigheid van permanente of tijdelijke nederzettingen in één of meerdere perioden en wat zijn die kenmerken?
- Zijn er elementen die wijzen op continuïteit of fasering van de nederzettingen of structuren?
- Welke elementen uit het archeologisch ensemble dragen bij tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden of fasen?
- Zijn er sporen van landgebruik (perceelsindeling, wegen, akkers, grondstofwinning,...)
- Zijn er sporen van ambachtelijke/agrarische activiteit ?
- Strekken de sites zich uit over de grenzen van het onderzoeksgebied?

Landschap en bodem

- Wat is de relatie van de archeologische sporen en vondstconcentraties tot de bodemopbouw?
- Hebben er postdepositionele processen plaats gevonden en welk effect hadden die op de archeologische resten?

2.2.2 onderzoeksstrategie, methode en technieken

Het proefsleuvenonderzoek moet voldoen aan de generieke bepalingen voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en bijkomend aan de vereisten voor vooronderzoek op een site zonder complexe verticale stratigrafie opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

Vooraleer het vooronderzoek met ingreep in de bodem van start gaat wordt de te onderzoeken zone vrij gemaakt van verhardingen. Kleine constructies in de tuinen worden gesloopt, hofmuren en andere perceelsafscheidingsen verwijderd. De precieze locatie, omvang en diepte van eventuele verstoringen ter hoogte van de gebouwen is niet gekend. Daarom wordt gesloopt tot op maaiveldhoogte, vloerplaten worden verwijderd. Ondergrondse massieven worden niet verwijderd, vermits ook de diepte waarop het eerste archeologisch relevant niveau zich bevindt nog niet gekend is.

De graafwerken worden uitgevoerd met behulp van een graafmachine met tandenloze graafbak. Er wordt gewerkt met 2 meter brede parallelle en continue proefsleuven. Het hanteren van continue sleuven biedt het voordeel dat er bijna geen blanco zones zijn, het aantal machinebewegingen tot een minimum herleid wordt en er één archeologisch niveau kan worden aangehouden. De techniek laat ook toe een transect door het terrein aan te leggen.¹ De afstand van middenpunt tot middenpunt tussen de sleuven bedraagt 15 m. Enkel de meeste westelijk sleuf, aan te leggen in de voortuinen, ligt op 17 m van het middenpunt van de volgende sleuf. Er wordt minimaal een dekkingsgraad van 12,5 % bereikt, opgedeeld in 10% sleuven en 2,5% kijkvensters, dwarssleuven of volsleuven.² Simulaties van sleuven op verschillende soorten vindplaatsen hebben aangetoond dat met een dekkingsgraad van 10% ongeveer 95% van vindplaatsen met een minimum omvang van 5m diameter worden opgespoord.³ De sleuven zijn noord-zuid georiënteerd. Dit verhoogt de kans op het aantreffen van sporen van gebouwen uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen, die bij voorkeur west-oost georiënteerd werden. De oriëntatie van de sleuven maakt het tevens mogelijk de verstoring veroorzaakt door de bedrijfsgebouwen aan de noordzijde van het projectgebied in kaart te brengen. De omvang en de diepte van de verstoringen veroorzaakt door de woningen aan de westzijde, parallel met de Paul Krugerstraat, wordt geëvalueerd aan de hand van kijkvensters of dwarssleuven.

De aanwezigheid van een prehistorische site is weinig waarschijnlijk, maar nooit uit te sluiten. Tijdens de graafwerken wordt daarom aandacht gevraagd voor concentraties van lithische artefacten. In geval er lithische artefacten bewaard bleven moet worden ingeschat of het gaat om een concentratie die te maken heeft met een activiteitzone of eerder om verspreide artefacten.

De uitvoerders moeten niet beschikken over bijkomende competenties ten opzicht van deze omschreven in de Code van Goede Praktijk.⁴

¹ https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/methoden_en_technieken/terreinevaluatie/proefsleuven

² code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. versie 1.0

³ Borsboom A. & Verhagen J. 2009. KNA Leidraad inventariserend Veldonderzoek. Deel Proefsleuvenonderzoek. http://www.sikb.nl/upload/documents/archeo/leidraden/KNA%20Leidraad%20proefsleuvenonderzoek%20definitief_04122012%20v%201.02.pdf

⁴code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. versie 1.0, 73

Het onderzoek is succesvol wanneer er kan worden achterhaald of er al dan niet archeologische sporen bewaard bleven binnen het onderzoeksgebied en de kwaliteit van de sporen kan worden bepaald, zowel op het vlak van hun bewaring, als op het vlak van kenniswinst, zoals geformuleerd in de onderzoeksvragen.

Voorziena afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Geen

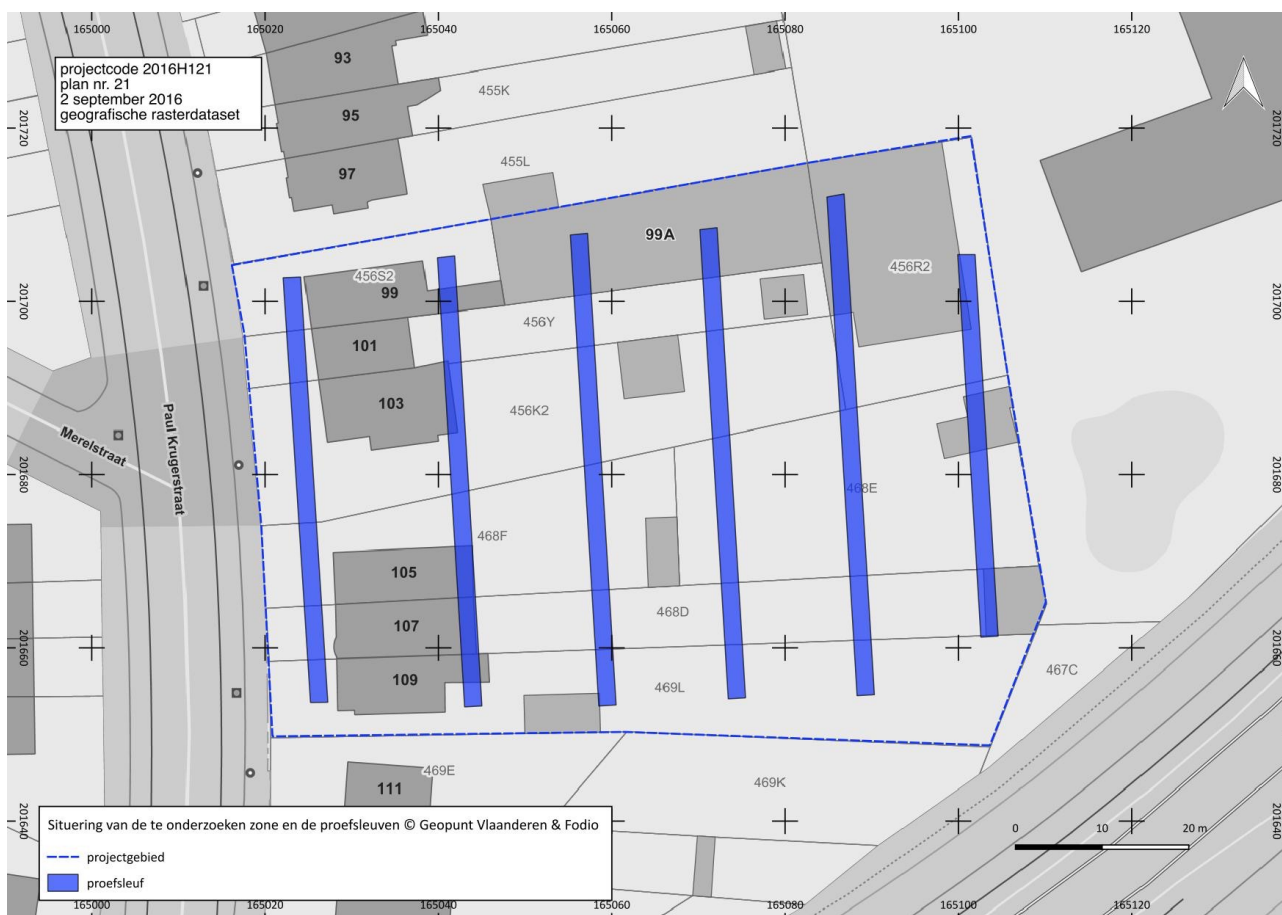

Fig. 23 Situering van het onderzoeksgebied en de proefsleuven